

IMPRESSIONS DE LECTURES

Difícilment un escriptor podria lograr una major ressonància amb un primer llibre que la que ha obtingut en Josep Plà amb *Coses vistes*. Èxit de crítica, èxit de llibreria, èxit definitiu que consagra un autor i'l col·loca en el primer rang dels escriptors de la nostra terra.

Tanmateix, deu ésser mentida aquella cantarella que sempre sentim de que'ls catalans no tenim cura de les coses espirituals, i que'ls nostres escriptors passen per la vida completament desassistits de l'atenció del poble. La primera edició de *Coses vistes* s'ha esgotat ràpidament. I és, no obstant, el primer llibre d'un autor tot just sortit de l'adolescència.

Si'ns proposavem esbrinar les causes d'aquest èxit esclatant, clamorós, gairebé insòlit, topariem desseguida amb la que al nostre modest parer constitueix la principal d'aquelles causes: el fet, precisament, de que'l llibre d'En Plà sigui escrit sobre coses vistes; es a dir, a la rica vena anecdòtica que corre en totes les pàgines del llibre d'En Plà. Perquè hi ha que convindre que *Coses vistes* no planteja cap problema transcendent, ni de filosofia, ni de moral, ni de tècnica. No és, tampoc, una gran creació artística; ni es res d'això, ni s'ha proposat sisquera ésser-ho. Més aviat sembla que En Plà violenti la seva sensibilitat refinadíssima de poeta, per a respectar el domini franc i absolut de l'anècdota, de la facècia, del que constitueix l'ànima de la narració.

L'èxit d'aquest llibre te per a nosaltres

una pila de suggerències. En primer lloc, es ja un goig de poguer constatar que un llibre ha tingut èxit entre nosaltres, aquí on se'ns diu contínuament que no sentim altre ideal que la botigueta, ni altre afany que conseguir un bon passament que'ns privi de mals de cap presents i futurs. Ara, que l'edició d'aquell llibre fassi tanta forrolla, i que passés inadvertit un llibre de Turró, per exemple, ja no fora tant perdonable.

Està bé aquest interès per les coses anecdòtiques, sobre tot quan són narrades amb un istil tan escaient, tan amable i amb una tan simpàtica irreverència com ho fa en Josep Plà. No tot ha d'ésser aguantarnos amb la mà el front plé d'arrugues, mirant vagament a l'infinit i concentrant-nos per a seguir les rutes d'un pensament filosòfic. Es bó, de tant en tant, deixar-nos subjugar per aquest humor tan fi que corre per la prosa d'En Plà, que si no arriba a fer-nos esclafir en una riallada, logra contraure els llavis en un somriure permanent. Però a l'hora en que'ns parlin del gran miracle de la vida i del gran misteri de la mort, a l'hora en que's plantegin els grans problemes de la nostra consciència, i de la nostra voluntat, i del nostre deure i de la nostra llibertat, que no'ns sigui impossible abandonar la rialla i seriosament prendre partit i tenir el pensament apte com a receptacle de totes les grans concepcions.

* *

Coses vistes sedueix de bell antuvi, per que observeu desseguida una manera nova

de dir les coses. Aquest estil tan característic, que ha fet ja d'En Pla un dels cronistes més desitjats de la nostra premsa, es també una de les causes generadores de l'èxit del seu llibre. *Homes i paisatges* i *Capitols de novel·la* són un recull de dellicioses narracions i d'apunts magnífics. Son, també, una gran esperança per l'obra madura d'En Pla, quan el seu esforç inquiet, buscarraons i mofeta, es concentra per a bastir l'obra de gran empeny. Si'ns obliguessin a escullir, d'*Homes i paisatges* triariem *En Ramón de Montjuich* i dels *Capitols de novel·la*, *La tarda del barret jort*. Tot el llibre, però, respira la mateixa simpatia i bon humor que se'us encomana i us aclareix els sentits. Amb tot, l'èxit més gran es deu als retrats, alguns d'ells publicats ja amb èxit clamorós, en l'*Anuari dels Catalans*.

Aquests retrats d'En Pla són admirables. A nosaltres ens ha semblat que tenien un cert parentiu espiritual amb les caricatures d'En Bagaria, però amb menys mordacitat, potser, que les sagetes del popular caricaturista. Les figures desfilen com unes siluetes espirituals, fines, iròniques, perfectes. Cada ratlla es un troç d'esperit, cada paragraf un caire viu de la figura. En conjunt, són una de les manifestacions més felices de l'humorisme català.

Josep Pla ha anat dibuixant les seves figures tal com s'han presentat a la seva retina, sagaç i burleta. Però se li han presentat en tots els àmbits. París, Roma, Berlín, Girona, Palma, retrata en totes les latituds. En Josep Pla dona la sensació de que és a tot arreu. Sembla que deu ésser ell aquell català que sempre's troba en els recons més apartats de la terra, i que sorgeix invariablement en l'anecdotari de tots els viatgers rodavons.

Caldria imposar-li l'obligació de no morir-se fins que aquests retrats a la ploma devinguessin una cosa definitiva, ampliant, naturalment, la col·lecció. A Catalunya tenim una pila d'homes eminents, de savis, de grans artistes, però que'ls pobres mortals que'n vivim apartats només els coneixem amb l'encarcament de llur eminència, de llur saviesa, de llur prestigi artístic. No pretenem que se'ns presentin amb pantufles, explicant-nos minúcies de llur viure quotidià, contant-nos si'ls costa o no de fer la digestió. Però tots tenen una rica vena anecdòtica que pot explotar-se, immortalitzant així les vides heroiques dels catalans.

Sorgirà, per a aquesta tasca, el nostre Plutarco? Josep Pla ha fet unes brillants oposicions amb la col·lecció de retrats que conté el seu llibre *Coses vistes*.

*
**

Jo no sé si fora difícil descobrir amb En Pla aquesta gran paradoxa que's dona sovint en els grans humoristes, que generalment, coneguts d'aprop, són uns amargats. A nosaltres ens ha semblat que podria descobrir-se un fons d'amargura en el seu llibre, per aquest detall de que gairebé ens parla sempre de coses vistes a les tardes, al capvespre, a la nit. Segurament que ha contemplat ben escasses sortides de sol, ni s'ha enlluarnat amb el màgic esclat lluminós d'un mig jorn. Necessita dormir als dematins, per a després poguer cotemplar els homes i les coses amb ulls desvetllats i la rialla mofeta del que's lleva tard i no li ve d'una hora.

I, amargat o no, riu de tot i de tothom, amb un humor encomanadís que es un bàlsam eficaç contra totes les cabories. Ens pots ben creure, estimat lector.

A. MARTI BAIGES